

Nome kommune
Ringsevja 30
3830 ULEFOSS

Saksbehandler, innvalgstelefon

Olav Malkomsen, 33371107

Uttalelse - høring - Fensfeltet - Nome - grønn mineralpark - gruvedrift

Vi viser til oversendelse datert 29.08.2025 fra Nome kommune med høringsfrist 25.09.2025.

Saken gjelder

Saken gjelder høring av alternative lokaliseringer av en framtidig mineralpark (industriområde) i forbindelse med gruvedrift på Fensfeltet i Nome kommune. De alternative lokaliseringene som kommunen har sendt på høring er Nukedalen-Vindsås med atkomst via Dagsrud (område 1), og Bærevann (område 2). Kommunen ber om tilbakemelding fra overordnede myndigheter på begge områdene, og særlig om en beskrivelse av mulige konflikter, relevant lowerk og eventuelle innsigelsesgrunnlag. Det kommer frem av saken at høringen er en arealavklaring på et overordnet nivå, og før den ordinære planprosessen etter plan- og bygningsloven settes i gang.

Rollen til Statsforvalterens fagavdelinger

Statsforvalterens fagavdelinger skal med hjemmel i plan- og bygningsloven § 3-2 påse at planer ikke er i strid med nasjonale og viktige regionale interesser innen miljøvern, klima, landbruk, samfunnssikkerhet, folkehelse, barn og unges interesser og gravplasser. I medhold av plan- og bygningsloven § 5-4 kan Statsforvalteren ved fagavdelingene fremme innsigelse til planer, dersom de er i strid med nasjonale eller viktige regionale interesser vi er satt til å ivareta.

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark og Vestfold og Telemark fylkeskommune inngikk en samarbeidsavtale 13.01.2021, som videreføres med Telemark fylkeskommune inntil videre. Avtalen innebærer at fylkeskommunen ivaretar barn og unges interesser i reguleringsplaner også på vegne av Statsforvalteren. Avtalen begrenser ikke vår adgang til å fremme innsigelse til planforslag som er i strid med barn og unges interesser.

Fagavdelingenes vurderinger

Generelt om prosessen

Statsforvalteren vil rose kommunen for å ha påtatt seg denne innledende fasen, i forkant av den ordinære planprosessen, for å utrede og avklare alternative arealer for etablering av mineralparken. Kommunen muliggjør med dette grepet at det kan gjøres realistiske alternativvurderinger, noe som

vil være avgjørende for våre vurderinger i denne saken. Vi viser til punkt 2d i rundskrivet T-2/16, *Miljøforvaltningens innsigelsespraksis*, revidert 26.05.25, fra Klima- og miljødepartementet, om at innsigelse skal vurderes med bakgrunn i om det finnes alternative lokaliseringer som ut ifra en samlet vurdering gir bedre samfunnsmessige resultater, og at innsigelsesmyndigheter derfor skal etterspørre utredning av relevante alternativer som antas å være gjennomførbare.

Alternativvurderinger følger også som en del av planer som omfattes av forskrift om konsekvensutredninger. Vi er derfor svært positive til at kommunen allerede har utredet alternative lokaliseringer og sørget for et svært godt kunnskapsgrunnlag, for å skape et så godt utgangspunkt for videre planprosesser som mulig, og i tråd med viktige prinsipper for arealplanlegging. Vi mener dette vil ha en positiv effekt på resten av prosessen.

Vår uttalelse i saken vil være overordnet og med forbehold om mer detaljert kunnskap i den videre prosessen, da det fremdeles er en rekke usikkerhetsfaktorer knyttet til detaljeringen av både gruvedrift og mineralparken. Vi har ingen vesentlige merknader til kunnskapsgrunnlaget som er utarbeidet når det gjelder naturmangfold, og vi legger derfor konsekvensutredningene for naturmangfold for lokaliseringene til grunn for våre vurderinger i saken. Når det gjelder utredningene på vannmiljø har vi noen bemerkninger, som viser at det er behov for videre utredninger på dette fagområdet.

Område 1: Nukedalen – Vindsås/atkomst Dagsrud

Naturmangfold

Område 1, et kombinert område bestående av lokaliseringene Nukedalen og Vindsås, med atkomst via lokaliseringen Dagsrud, er naturtypekartlagt etter Miljødirektoratets instruks (NIN-metoden) i rapportene fra Biofokus datert 25.06.2025. Det fremkommer i rapportene at det er påvist en rekke rødlistede naturtyper og truede arter i dette området. Etablering av en mineralpark i dette området vil potensielt være et betydelig inngrep i natur med stor verdi og som vil berøre natur av nasjonal interesse, slik de er definert i punkt 3.8 i rundskriv T-2/16, revidert 26.05.2025. I nevnte rapport for Nukedalen er det vurdert at etter den foreliggende kunnskapen vil det skisserte tiltaket få **svært negativ** til **kritisk negativ** konsekvens på grunn av store naturverdier i området, etter KU-forskriften. For Vindsås er det tilsvarende vurdert at tiltaket vil få en **svært negativ** konsekvens for naturverdiene i området, noe som viser at konsekvensene av tiltaket i denne lokaliseringen vil være på de øverste nivåene i vurdering av konsekvensgrad. Etter en helhetsvurdering støtter likevel Statsforvalteren videre arbeid med en lokalisering som kombinerer områdene Nukedalen og Vindsås, ettersom det er utredet andre mulige alternativer, som gir en enda mer alvorlig konsekvens for natur. En mineralpark i lokaliseringen Nukedalen-Vindsås vil som det kommer frem av kartleggingene bli et enormt inngrep i natur av stor verdi, men vil være vesentlig mindre alvorlig sammenlignet med lokaliseringen Bærevann (se avsnitt under). Vi støtter derfor en videre bearbeiding av disse arealene som omfatter Nukedalen-Vindsås, for å ta vare på så mye som mulig av de kartlagte naturverdiene i detaljplanleggingen av mineralparken og gruvedriften. Planressursgruppa kan være en arena for dialog om en slik optimalisering.

Vannforvaltning

Det kommer fram av rapportene for lokaliseringene fra Vianova, datert 25.06.2025, at området Vindsås har avrenning til Stavsjø bekkefelt og videre til Stavsjø og Kilevann, i tillegg til Nukebekken/Skårdalsbekken videre til Eidselva-Telemarkskanalen og Norsjø, som er en drikkevannskilde. Det ligger også flere vann i tiltaksområdet, og det er registrert elvemusling i Eidselva og abbor og ørret i Siljutjern, et større vann innenfor området. En del av lokaliseringen Vindsås er en del av Herrevassdraget som er vernet i henhold til Verneplan for vassdrag (Verneplan I av 1973). Samlet konsekvens for tiltak i lokaliseringen Vindsås er satt til **kritisk negativ**, etter KU-

forskriften, som er den mest alvorlige konsekvensgraden. Begrunnelsen er at vernet vassdrag er en nasjonal verdi. For lokaliseringen Nukedalen er samlet konsekvens satt til **svært stor negativ**. Lokaliseringen Nukedalen er ikke innenfor vernet vassdrag. Vi vurderer på bakgrunn av dette at det er svært negativt å etablere en mineralpark innenfor den delen av lokaliseringen som er innenfor vernet vassdrag, og vi anbefaler kommunen om å trekke disse arealene ut av det videre arbeidet, slik at nedslagsfeltet for vernet vassdrag ikke berøres. **Statsforvalteren ved miljødirektøren vil fremme innsigelse til planforslag som kommer i konflikt med vernede vassdrag, jf. punkt 3.15 Vernede vassdrag, i rundskriv T-2/16, revidert 26.05.2025.**

Når det gjelder utredningene om vannmiljø, vil vi bemerke at vannforekomstene innenfor lokaliseringene skal kartlegges og overvåkes iht. vannforskriften, og at der det står at vannundersøkelser «bør» gjennomføres, må endres til «skal». I tillegg ser vi at utredningen ikke er tydelig på miljømål etter vannforskriften og eventuelle unntak etter § 12, i tillegg til miljømål for beskytta områder (drikkevann). Etter vår vurdering viser dette at det er behov for videre utredninger på vannmiljø.

Atkomst Dagsrud

På bakgrunn av ovennevnte vurderinger støtter Statsforvalteren kommunens vurderinger om en atkomst til lokaliseringen Nukedalen-Vindsås via lokaliseringen Dagsrud. Vi vil som nevnt over søke å ivareta de natur- og miljøverdiene som er kartlagt og som er av nasjonal interesse, i samarbeid med kommunen, i den videre prosessen.

Område 2: Bærevann

Naturmangfold

Område 2, Bærevann, er også naturtypekartlagt etter NIN-metoden i rapport fra Biofokus datert 25.06.2025. Det kommer frem i rapporten at området har en særdeles høy tetthet av rødlistede naturtyper av høy eller svært høy kvalitet, og av truede arter og ansvarsarter. Området fremstår slik sett som et naturområde med spesielt høy verdi, og bør derfor få stå urørt. Vi viser også til at det pekes på i rapporten at dette området er en viktig landskapsøkologisk korridor som binder sammen to naturreservater som er lokalisert på øst- og vestsiden, rett utenfor lokaliseringen Bærevann. Det er videre vurdert i rapporten at naturreservatene vil påvirkes svært negativt av en utbygging i dette området. I rapporten fra Biofokus er det vurdert at det skisserte tiltaket samlet sett vil ha en **kritisk negativ** konsekvens på naturverdiene i området, etter KU-forskriften, noe som er den mest alvorlige konsekvensgraden.

Statsforvalteren ved miljødirektøren vil derfor fremme innsigelse til et planforslag basert på lokaliseringen Bærevann på grunnlag av vesentlig konflikt med naturverdier av nasjonal interesse, jf. punkt 3.8 Naturmangfold, i rundskriv T-2/16, revidert 26.05.2025. Relevante underpunkter vil være kategoriene om konflikt med verneområder etter naturmangfoldloven, også når planforslaget ligger utenfor verneområdet (Murefjell og Værstadjellet naturreservater), utvalgte naturtyper (eksempelvis hule eiker), truede naturtyper (eksempelvis rik gransumpskog, lågurtedellauvskog), truede arter (flere arter sopp og insekter), og arter fredet etter egen forskrift og av nasjonal og internasjonal forvaltningsinteresse (sopp, moser og insekter). På denne bakgrunn vil vi sterkt fraråde kommunen å gå videre med dette alternativet. En mineralpark her vil potensielt ødelegge uerstattelige naturområder. Vi kan heller ikke se for oss en tilpasning eller bearbeiding av lokaliseringen, da det er stor sannsynlighet for tilsvarende store naturverdier utenfor de arealene som nå er kartlagt, noe naturreservatene i området rett utenfor lokaliseringen er en indikasjon på. Avbøtende tiltak, som for eksempel en justering av formålsgrensen, er slik vi ser det derfor ikke realistisk i dette tilfelle. Samtidig som det er påvist eksepsjonelt mange naturverdier av svært høy

verdi, og som nevnt har nasjonal interesse og klar innsigelsesgrunn, er det også totaliteten av natur- og miljø i dette området som gir området dets helt spesielle egenart og verdi.

Vannforvaltning

Lokaliseringen Bærevann er konsekvensutredet i rapport fra Vianova, datert 25.06.2025, hvor det fremkommer at området har avrenning via Norsjø bekkefelt til Norsjø og Stavsjø bekkefelt til Nedre Stavsjø, og at Bærevann er en innsjø som ligger innenfor lokaliseringen. Det er registrert elvemusling i Norsjø og ørret i Bærevann. Store deler av lokaliseringen Bærevann omfattes av Herrevassdraget som er vernet i henhold til Verneplan for vassdrag (Verneplan I av 1973). Samlet konsekvens for tiltak i lokaliseringen Bærevann er i konsekvensutredningen satt til **kritisk negativ**, som er den mest alvorlige konsekvensgraden. Vi støtter denne vurderingen og mener det vil være svært negativt å etablere en mineralpark innenfor dette området. **Statsforvalteren ved miljødirektøren vil fremme innsigelse til planforslag som kommer i konflikt med vernede vassdrag, jf. punkt 3.15 Vernede vassdrag, i rundskriv T-2/16, revidert 26.05.2025.**

Vi viser til våre merknader til utredningene om vannmiljø i avsnittet over om Nukedalen/Vindsås, som også gjelder for utredningen om vannmiljø for lokaliseringen Bærevann.

Vurdering av samfunnsinteressene og hensynet til lokalt selvstyre

Miljødirektøren har vurdert de andre samfunnsinteressene i saken, samt hensynet til det lokale selvstyret, jf. kapittel 2 i retningslinje T-2/16. I tråd med gjeldende føringer fra regjeringen er Nome kommune en kommune der det skal bli lagt til rette for å utvikle gode og attraktive lokalsamfunn med tilgang til boliger og tjenester. Det er likevel viktig at dette blir vurdert opp mot andre nasjonale og vesentlige regionale hensyn som kommunen skal ivareta.

I dette tilfellet er samfunnsinteressene ved saken at det er et nasjonalt og internasjonalt behov for utvinning av mineralene som finnes i Fensfeltet. Samfunnsnyttene ved at prosjektet blir realisert, er betydelig. Det er i tillegg et viktig hensyn at lokalt selvstyre blir vektlagt tungt, ettersom det er kommunen som er vertskap for ressursene. Miljødirektøren ser det derfor som avgjørende i denne saken at kommunen har gjennomført en omfattende arealkartlegging, og utredet flere lokaliseringer for etableringen av mineralparken. Det gjør som nevnt at man kan gjøre en realistisk alternativvurdering, og veie ulike lokaliseringer og hensyn opp mot hverandre. Vi har her vurdert de to områdene opp mot hverandre ut ifra de nasjonale interessene på natur- og miljøområdet som vi skal ivareta, og ser at Bærevann skiller seg klart ut som det mest negative området å bygge ut. Innsigelsene vi vil fremme på et eventuelt planforslag basert på Bærevann vil ikke stanse planene om å realisere en utvinning av mineralressursene i Fensfeltet, ettersom kommunen nettopp har utredet alternative lokaliseringer (Nukedalen/Vindsås) som med justeringer er vesentlig bedre ut ifra et natur- og miljøperspektiv. Når kommunens strategi for utvikling lar seg gjennomføre til tross for varslede innsigelser, vurderer vi at de nasjonale interessene knyttet til å ivareta natur veier tyngst. Vi ser at en utvikling av mineralpark og gruvedrift på Fensfeltet har stor samfunnsnytte- og interesse i det nasjonale og internasjonale behovet for mineraler. Vi er også enige i at det lokale selvstyret må veie tungt i denne saken, og vil vektlegge kommunens vurderinger i den videre prosessen. Statsforvalteren ved miljødirektøren vil uansett være tydelig på at en realisering av mineralparken ikke bør gå på bekostning av den aller mest verdifulle naturen vi har i Norge, både av naturtyper og arter (Bærevann), og vernet vassdrag, spesielt ikke når det foreligger alternativer som vil være klart mindre skadelige for naturområder og vannmiljø.

Oppsummering

Statsforvalteren ved miljødirektøren vil rose kommunen for at det er utarbeidet et omfattende kunnskapsgrunnlag som gir grunnlag for videre arealavklaringer. Våre vurderinger er at det er

knyttet klart flest og kvalitetsmessig størst natur- og miljøverdier til lokaliseringen Bærevann, og den som dermed er sterkest negativ for natur- og miljø. Et planforslag basert på lokaliseringen Bærevann vil derfor bli møtt med innsigelse fra miljødirektøren på de nevnte forhold i avsnittene over.

Statsforvalteren støtter kommunen i å gå videre med lokaliseringen Nukedalen/Vindsås-atkomst Dagsrud, som også har natur- og miljøverdier av nasjonal interesse, men i et betydelig mindre omfang enn alternativet Bærevann, og som derfor også vil få noe mindre konsekvens for natur- og miljø. Ved et planforslag basert på denne lokaliseringen vil miljødirektøren søke å finne løsninger for å bearbeide arealer slik at natur- og miljøverdier av nasjonal interesse i størst mulig grad kan bevares. Vi ser for oss at Planressursgruppa kan bidra inn i dette arbeidet.

Med hilsen

Grethe Helgås (e.f.)
direktør - miljøavdelingen

Olav Malkomsen
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

NORGES VASSDRAGS- OG
ENERGIDIREKTORAT (NVE)
STATENS VEGVESEN
TELEMARK FYLKESKOMMUNE
MATTILSYNET

MILJØDIREKTORATET

Postboks 5091 Majorstua	0301	OSLO
Postboks 1010 Nordre Ål	2605	LILLEHAMMER
Postboks 2844	3702	SKIEN
Felles postmottak	2381	BRUMUNDDAL
Postboks 383		
Postboks 5672 Torgarden	7485	TRONDHEIM